

7-синф

Матн 1

Табиат сизнинг дўстингиз, унга ғамхўрлик қилинг

Биз ҳаммамиз боғлар, ўрмонлар, дарёлар ва ҳовузларнинг эгаларимиз.

Шаҳар боғларида ёшлар, болалар, қариялар дам оладилар. Ҳамма учун боғларнинг тозалиги, чиройлилиги ва покизалиги муҳим.

Биз ўрмонларни ҳимоя қилишимиз керак: дарахтларни кесиш керак эмас, олов ёқмаслик, ахлат ташламаслик. Биз ҳаммамиз булоқлар, дарёлар, ҳовузлар ва кўлларнинг тозалиги учун жавобгармиз.

Табиий муҳит - ўсимликлар, ҳашаротлар, қушлар ва ҳайвонлар.

Ва ҳар доим эсда тутишимиз керакки, уларнинг барчаси соғлигимиз, кучимиз, қувноқлигимиз ва яхши кайфиятимизни сақлашга ёрдам беради.

(Рус тили дарслиги)

Савол 1.

Матнни ўқинг ва "табиий муҳит" деб нимага айтилади деган саволга жавоб ёзинг.

Матн 2

Внимание!
Изменения, внесенные [Законом КР от 8 июля 2019 года № 83](#),
вступают в силу по истечении одного года со дня официального опубликования указанного [Закона](#)

ЗАКОН КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

от 16 июня 1999 года № 53

Об охране окружающей среды

(В редакции [Законов КР от 4 февраля 2002 года № 22](#), [11 июня 2003 года № 101](#), [11 августа 2004 года № 113](#),
[6 августа 2005 года № 124](#), [27 апреля 2009 года № 131](#), [11 марта 2013 года № 36](#),
[13 марта 2014 года № 42](#), [12 января 2015 года № 03](#), [16 января 2015 года № 17](#),
[2 июля 2015 года № 142](#), [25 июля 2016 года № 135](#), [26 мая 2018 года № 55](#), [8 июля 2019 года № 83](#), [23 марта 2020 года № 29](#))

Природа и ее компоненты являются национальным достоянием Кыргызской Республики, одними из основных факторов ее устойчивого социально-экономического развития.

Настоящий Закон определяет политику и регулирует правовые отношения в области природопользования и охраны окружающей среды в Кыргызской Республике.

Раздел I
Общие положения

Статья 1. Законодательство Кыргызской Республики об охране окружающей среды

<http://cbd.minjust.gov.kg/>

Савол 2.

1999- йил 16- июнда Қирғизистон Республикасининг "Атроф-муҳитни муҳофаза қилиш тўғрисида"ги Қонуни қабул қилинди.

Барча тўғри жавобларни киритинг.

- А) Қирғизистон Республикаси Қонуни давлатнинг барча фуқаролари учун мажбурийдир.
- Б) Қирғизистон Республикаси Қонуни тавсиявий хусусиятга эга ва мажбурий эмас.
- В) "Атроф-муҳитни муҳофаза қилиш тўғрисида" ги қонунни бузганлар ушбу қонунга мувофиқ жавобгарликка тортиладилар.
- Г) "Атроф-муҳитни муҳофаза қилиш тўғрисида" ги қонун қабул қилинганидан то 2019йилгача 18 марта ўзгартирилган.
- Д) Қирғизистон Республикаси Қонунига киритилган ўзгартиришлар расмий эълон қилинган кундан бошлаб бир йилдан кейин кучга киради.

Савол 3.

Илтимос, "Атроф-муҳитни муҳофаза қилиш тўғрисида"ги қонунга мувофиқ Қирғизистон Республикаси учун табиат ва унинг таркибий қисмлари нима эканлигини кўрсатинг.

Жавобингизни ёзинг.

Синов 3

Бутунжаҳон атроф-муҳитни муҳофаза қилиш Куни

Йигирманчи асрнинг ўрталарига қадар атроф-муҳитни муҳофаза қилиш устувор топшириқ эмас эди, гарчи ўша вақтга келиб антропоген фаолият табиатга энг салбий таъсир кўрсатган эди. Фақат БМТ Бош Ассамблеясининг 27-сессиясида бу масала биринчи марта жиддий кўтарилди. Шу билан бирга, БМТ тизимида янги ташкилот — Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг атроф-муҳит дастури (ЮНЕП) ташкил этилди. Худди шу йили, атроф — муҳит бўйича Стокгоlm конференцияси бошланган куни, махсус байрам-Бутунжаҳон атроф-муҳит куни ташкил этилди. У ҳар йили 5 июлда нишонланади ва ЮНЕП ҳомийлигида ўтказилади.

Ушбу байрамнинг мақсади Ернинг ҳар бир аҳолисига Сайёра бизнинг умумий уйимиз эканлигини ва унинг ҳолати ҳар биримизнинг ҳаракатларимизга боғлиқлигини эслатишдир. Шу куни бутун дунёда экологик тадбирлар ўтказилади — марафонлар, велосипед ҳайдашлари ва концертлардан тортиб субботникларгача. Ҳар бир байрам маълум бир мавзуга бағишланган ва ўз шиори остида ўтказилади.

<https://www.kp.ru/guide/okhrana-okruzhajushchei-sredy.html>

<https://ru.wikipedia.org/wiki/>

Савол 4.

"Қайта ўйлаб кўринг. Уни қайта яратинг. Қайта тиклаш", "Пластик ифлосланишга қарши кураш", "Овозингизни кўтаринг, лекин денгиз сатҳини эмас!", "Бизга денгиз ва океанлар керак! Яшанг, ўлманг", "Ерга имкониятберинг", "Ердаги ҳаёт учун", "Битта ер -битта оила", "Қашшоқлик ва атроф-муҳит - аёвсиз доирани бузади" - бу шиорлар Бутунжаҳон атроф-муҳит кунининг шиорларидир. *Илтимос, ушбу байрам қайси санада нишонланишини ва кимнинг ҳомийлигида ўтказилишини кўрсатинг*

Жавобингизни ёзинг.

Синов 4

Атроф-муҳитни муҳофаза қилиш учун ҳамма нима қилиши мумкин?

Кўпинча одамлар атроф-муҳитни муҳофаза қилиш муаммоси улар билан бевосита боғлиқ эмас деб ўйлашади. Фабрика ва заводлар ҳаво, сув ва тупроқни ифлослантиради, ҳайвонлар браконьерлар томонидан йўқ қилинади ва оддий одамларнинг бу ҳаракатлари билан ҳеч қандай умумийлиги йўқдек. Аслида, бу ундай эмас. Ҳар биримиз ҳар куни атроф-муҳитни сақлашга зарар етказадиган ёки ёрдам берадиган нарсаларни қиламиз. Пляжга ташланган пластик халта океанни кесиб ўтиши ва бошқа қитъа қирғоқларида денгиз қушини ўлдириши мумкин: у халтани ютиб юборади ва уни балиқ деб адаштиради. Агар сиз батареяни қайта ишлашга топширсангиз, сиз бир неча кубометр тупроқни ифлосланишдан қутқарасиз. Жамоат транспорти ва автомобиль алмашинувидан фойдаланиш газ чиқиндиларини сезиларли даражада камайтириши мумкин. Кундалик одатларингизга эътибор бериш ва уларнинг барчаси табиат учун хавфсизми ёки йўқми деб ўйлаш кифоя - бунинг ўзи атроф-муҳитни муҳофаза қилишга катта ҳисса қўшади.

<https://www.kp.ru/guide/okhrana-okruzhajushchei-sredy.html>

Савол 5.

Матнни ўқинг ва тўғри ва нотўғри баёноتلарни кўрсатинг.

Баёнот	тўғри	нотўғри
Фабрика ва заводлар ўсимликлар, ҳавони, сувни ва тупроқни ифлослантиради, браконьерлар ҳайвонларни йўқ қилади.		
Батареяни қайта ишлашга топширсангиз бир неча кубометр тупроқни ифлосланишдан тежашингиз мумкин.		
Одам ташлаган битта пластик халта табиатга жиддий зарар етказмайди.		
Экологик муаммолар глобал характерга эга ва бир кишига боғлиқ эмас.		